

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра судової медицини, медичного правознавства
імені заслуженого професора М.С.Бокаріуса

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи

_____ доцент І.В.Лещина
“ _____ ” _____ 2020 року

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУДОВА МЕДИЦИНА (СТОМАТОЛОГІЯ).
МЕДИЧНЕ ПРАВО»**

**Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність: 221 «Стоматологія»
Освітня програма підготовки фахівців
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

Програма навчальної дисципліни
затверджена на засіданні кафедри судової
медицини, медичного правознавства ім.
засл. проф. М.С.Бокаріуса

Протокол від.
“02” вересня 2020 року № 11

В.о. завідувача кафедри
_____ проф. О.В. Дунаєв
(підпис) (прізвище та ініціали)

“03” вересня 2020 року

Схвалено методичною комісією
з проблем хірургічного профілю

Протокол від.
“ _____ ” _____ 2020 року № _____

Голова
_____ проф. В.О. Сипливий
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 2020 року

**«СУДОВА МЕДИЦИНА (СТОМАТОЛОГІЯ).
МЕДИЧНЕ ПРАВО»**

Розробники силабусу:

Дунаєв О.В. – в.о. завідувача кафедри судової медицини, медичного правознавства імені заслуженого професора М.С.Бокаріуса д.мед.н., професор,

Бондаренко В.В. – доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства імені заслуженого професора М.С.Бокаріуса к. мед.н.,

Пешенко О.М. – доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства імені заслуженого професора М.С.Бокаріуса к. мед.н.,

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Бондаренко Владислав Вікторович
Інформація про викладача	Професійні інтереси: судова медицина, криміналістика, правознавство, медичне право України Профайл викладача: http://31.128.79.157:8083/user/files.php
Контактний тел.	057-755-16-95 +38(093) 754-05-54
E-mail:	vv.bondarenko@knu.edu.ua
Інформація про консультації: <u>очні консультації</u> розклад:	кожний вівторок з 15.00 до 17.00 год.
місце проведення:	м. Харків, вул. Тринклера 6, кафедра судової медицини, медичного правознавства імені заслуженого професора М.С.Бокаріуса (3-й поверх)
<u>он-лайн консультації</u>	за попередньою домовленістю, http://31.128.79.157:8083/mod/bigbluebuttonbn/view.php?id=37924
Локація	вул. Тринклера 6 https://goo.gl/maps/v6bFs5yZonFD77zcA

Інформація про дисципліну

1. Опис дисципліни

Курс - III

Конкретний семестр/навчальний рік – весняний /2020-2021

Обсяг дисципліни - загальна кількість кредитів ECTS – 3,0, у тому числі:

лекції – 16 годин, практичні заняття – 34 години, самостійна робота (СРС) – 40 годин.

Загальна характеристика дисципліни.

Дисципліна «Судова медицина (стоматологія). Медичне право» включає в себе інформацію щодо основних теоретичних та методичних питань судової медицини та медичного правознавства як науки та практики й методологічної основи для правової оцінки дій медичних працівників у межах чинного законодавства України. Необхідність оволодіння знаннями з судової медицини (стоматології) обумовлена тим, що, згідно чинного законодавства України, правоохоронні органи мають право залучати до виконання невідкладних розшукових дій лікаря будь-якої спеціальності, що має місце у випадках огляду трупа на місці події, проведення освідування особи, вилучення зразків для експертизи тощо. У зв'язку з цим, судово-медичні знання важливі для кожного лікаря, який у разі необхідності повинен вірно їх застосувати для допомоги правоохоронній діяльності. Окрім цього, знання медичного правознавства необхідні майбутньому лікарю у своїй фаховій діяльності, адже сьогодні однією з найважливіших проблем у медичній галузі є низький рівень правової культури. Без належного рівня правових знань і навиків неможлива свідома участь людини у правовому житті. У зв'язку з цим, вивчення медичного правознавства сприяє формуванню необхідного рівня правової культури не тільки в умовах повсякденного життя, а й у відносинах між суб'єктами медичних правовідносин – державою, закладами охорони здоров'я, лікарем і пацієнтом. Дисципліна має на меті не лише надання необхідних теоретичних знань, а й навчання правильному використанню правових норм при виконанні професійної лікарської діяльності.

2. Мета та завдання дисципліни:

Мета викладання навчальної дисципліни «Судова медицина (стоматологія). Медичне право» полягає у підготовці здобувачів освіти другого магістерського рівня, які навчаються за спеціальністю «Стоматологія», з метою формування і розвитку компетентностей у галузі судової медицини та медичного правознавства, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних судово-медичних та юридичних знань, набуття практичних навиків та компетентностей для допомоги правоохоронним органам у справі боротьби зі злочинністю і встановленню правосуддя, а також забезпечення прав людини у галузі охорони здоров'я.

Основними завданнями вивчення дисципліни є отримання знань, вмінь та компетентностей щодо виконання лікарем-стоматологом функцій фахівця в галузі судової медицини згідно процесуального законодавства України, знання основ проведення судово-медичної експертизи, надання правоохоронним органам практичної допомоги у випадках ідентифікації знарядя злочину, ідентифікації особи за стоматологічним статусом, фіксації та оцінки травматичних ушкоджень, що мають місце у клінічній практиці.

3. Статус дисципліни – *нормативна*.

Формат дисципліни – змішаний, передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, за допомогою комп'ютерної графіки, аудіо та відео, інтерактивних елементів, он-лайн консультування, з використанням платформ Moodle, Zoom, Google Meet.

4. Методи навчання:

1. Вербальні методи – лекція, бесіда (консультування, опитування).
2. Наочні методи – відео-презентація, презентація, ілюстрація, таблиця.
3. Практичні методи – робота в групах, робота в парах, тестові завдання, ситуаційні завдання, кейс-метод, самостійна робота, мозковий штурм.

5. Рекомендована література:

1. Концевич І.О., Михайличенко Б.В. Судова медицина. - К.:МП Леся, 1997. – 656 с.
2. Судова медицина. Медичне правознавство: підручник: у 2 кн. Б.В. Михайличенко, В.А. Шевчук, С.С. Бондар та ін.. за ред.. проф.. В.Ф. Москаленка, Б.В. Михайличенка. – Кн.1 Судова медицина. – К.»Медицина», 2011. – 448 с.
3. Судова медицина. Медичне правознавство: підручник: у 2 кн. Б.В. Михайличенко, В.А. Шевчук, С.С. Бондар та ін.. за ред.. проф.. В.Ф. Москаленка, Б.В. Михайличенка. – Кн.1 Медичне законодавство. Правова регламентація лікарської діяльності– К.»Медицина», 2011. – 496 с.
4. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф.. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. - 507 с.
5. Берн І., Езер Т., Коен Дж., Оверал Дж., Сенюта І. Права людини у сфері охорони здоров'я: практичний посібник / За наук. ред. І. Сенюти. – Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2012. – 576 с.

6. Пререквізити та кореквізити дисципліни

Передувати цій дисципліні має вивчення наступних дисциплін – філософія, нормальна та патологічна анатомія, нормальна та патологічна фізіологія, гістологія, медична біологія.

7. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- 1) основні етапи розвитку світової та вітчизняної судової медицини;
- 2) нормативно-правове забезпечення судово-експертної діяльності;
- 3) особливості організації судово-медичної експертизи в Україні;
- 4) види тілесних ушкоджень та причини їх виникнення;
- 5) особливості вогнепальної та вибухової травми;
- 6) особливості транспортного травматизму;
- 7) ознаки ступеню тяжкості тілесних ушкоджень;
- 8) види насильницької смерті та особливості розтину трупів у цих випадках;
- 9) особливості впливу хімічних речовин та факторів зовнішнього середовища на здоров'я людини;
- 10) можливості судово-медичної експертизи у дослідженні речових доказів біологічного походження;
- 11) понятійно-категоріальний апарат у галузі медичного права;
- 12) поняття і ознаки правопорушення;
- 13) види юридичної відповідальності медичних працівників за професійні правопорушення;
- 14) основні права та обов'язки суб'єктів медичних правовідносин;
- 15) законодавче забезпечення донорства та трансплантології в Україні.

Вміти:

- 1) констатувати факт та давність настання біологічної смерті;
- 2) проводити огляд трупа на місці події;
- 3) знаходити, описувати та вилучати речові докази з місця події;
- 4) визначати вид та ступінь тяжкості тілесного ушкодження;
- 5) описувати тілесні ушкодження;
- 6) визначати причину насильницької смерті;
- 7) формулювати питання, які можуть бути вирішені під час проведення судово-медичної експертизи трупа;
- 8) визначати вид тілесного ушкодження;
- 9) проводити огляд потерпілої особи з приводу тілесних ушкоджень;
- 10) визначати відсоток втрати загальної працездатності;
- 11) розкривати зміст і місце необхідних правових норм, закріплених у чинному законодавстві України;
- 12) працювати з текстом основ законодавства України про охорону здоров'я (1992 р.);
- 13) працювати з текстами інших нормативних законодавчих актів в галузі охорони здоров'я;
- 14) розрізняти лікарські помилки, нещасливі випадки та халатність у професійній лікарській діяльності;
- 15) запобігати адміністративній та кримінальній відповідальності на підставі комплексу юридичних та медичних знань.

Зміст дисципліни

Назви тем дисципліни	Кількість годин					
	Форма навчання очна (денна)					
	Ра- зом	У тому числі				
Лек		Прак	Лаб	Інд	СРС	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Предмет, завдання і історія розвитку судової медицини. Організаційно-процесуальні основи проведення судово-медичної експертизи в Україні.	5	1	2	-	-	1
Тема 2. Судово-медична танатологія. Огляд трупа на місці події. Судово-медичний розтин трупа.	4	1	4	-	-	1
Тема 3. Судово-медична травматологія. Судово-медична експертиза ушкоджень від дії тупих предметів.	4	0,5	2	-	-	1
Тема 4. Судово-медична експертиза ушкоджень від дії гострих предметів.	4	0,5	2	-	-	1
Тема 5. Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень	4	1	2	-	-	1
Тема 6. Судово-медична експертиза механічної асфіксії	4	-	2	-	-	1
Тема 7. Судово-медична експертиза речових доказів.	2	-	2	-	-	1
Тема 8. Судово-медична експертиза смертельних отруєнь	2	-	2	-	-	1
Тема 9. Судово медична експертиза ушкоджень внаслідок дії фізичних факторів: електричного струму, високої та низької температури та ін.	2	-	1	-	-	2
Тема 10. Судово-медична експертиза живих осіб. Встановлення ступеню тяжкості тілесних ушкоджень. Визначення статевих станів і статевих злочинів.	2	2	3	-	-	2

Судово-стоматологічна ідентифікація особи.						
Тема 11. Медичне право України в системах права і законодавства. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я.	2	2	2	-	-	5
Тема 12. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.	4	2	2	-	-	5
Тема 13. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я	4	2	2	-	-	5
Тема 14. Правопорушення в сфері охорони здоров'я і юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення Дефекти надання медичної допомоги. Ятрогенії.	6	2	2	-	-	5
Тема 15. Правове регулювання стоматологічної практики в Україні Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.	8	2	2	-	-	5
Диференційований залік	4	-	2	-	-	3
Всього годин по дисципліні	90	16	34	-	-	40

Теми лекцій

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Предмет, завдання і історія розвитку судової медицини. Організаційно-процесуальні основи проведення судово-медичної експертизи в Україні. Судово-медична танатологія. Огляд трупа на місці події. Судово-медична танатологія. Огляд трупа на місці події. Судово-медичний розтин трупа.	2
2	Судово-медична травматологія. Судово-медична експертиза ушкоджень від дії тупих та гострих предметів. Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень.	2
3	Судово-медична експертиза живих осіб. Встановлення ступеню тяжкості тілесних ушкоджень. Визначення статевих станів і статевих злочинів. Судово-стоматологічна ідентифікація особи.	2
4	Медичне право України в системах права і законодавства. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я.	2
5	Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.	2
6	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я	2
7	Правопорушення в сфері охорони здоров'я і юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення Дефекти надання медичної допомоги. Ятрогенії.	2
8	Правове регулювання стоматологічної практики в Україні Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.	2
Разом		16

Теми практичних занять

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
1	Предмет і завдання судової медицини. Організаційно-процесуальні основи проведення судово-медичної експертизи в Україні. Права, обов'язки та відповідальність лікаря при проведенні слідчих дій.	2
2	Судово-медична танатологія. Огляд місця події. Завдання лікаря під час огляду трупа на місці події. Судово-медичний розтин трупа.	4
3	Судово-медична експертиза ушкоджень від дії тупих предметів.	2
4	Судово-медична експертиза ушкоджень від дії гострих предметів.	2
5	Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень	2
6	Судово-медична експертиза механічної асфіксії	2
7	Судово-медична експертиза речових доказів.	2
8	Судово-медична експертиза смертельних отруєнь.	2
9	Судово медична експертиза ушкоджень внаслідок дії фізичних факторів: електричного струму, високої та низької температури	1
10	Судово-медична експертиза живих осіб. Встановлення ступеню тяжкості тілесних ушкоджень. Визначення статевих станів і статевих злочинів. Судово-стоматологічна експертиза та ідентифікація особи.	3
11	Медичне право України в системах права і законодавства. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я.	2
12	Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.	2
13	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я	2
14	Правопорушення в сфері охорони здоров'я і юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення Дефекти надання медичної допомоги. Ятрогенії.	2
15	Правове регулювання стоматологічної практики в Україні Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.	2
	Диференційований залік	2
	Разом	34

Теми самостійної роботи

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
1	Предмет і завдання судової медицини. Організаційно-процесуальні основи проведення судово-медичної експертизи в Україні. Права, обов'язки та відповідальність лікаря при проведенні слідчих дій. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	1
2	Судово-медична танатологія. Огляд місця події. Завдання лікаря під час огляду трупа на місці події. Судово-медичний розтин трупа. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	1
3	Судово-медична експертиза ушкоджень від дії тупих предметів. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	1

4	Судово-медична експертиза ушкоджень від дії гострих предметів. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	1
5	Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	1
6	Судово-медична експертиза механічної асфіксії <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	1
7	Судово-медична експертиза речових доказів. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	1
8	Судово-медична експертиза смертельних отруень. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	1
9	Судово медична експертиза ушкоджень внаслідок дії фізичних факторів: електричного струму, високої та низької температури <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	2
10	Судово-медична експертиза живих осіб. Встановлення ступеню тяжкості тілесних ушкоджень. Визначення статевих станів і статевих злочинів. Судово-стоматологічна експертиза та ідентифікація особи. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	2
11	Медичне право України в системах права і законодавства. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	5
12	Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	5
13	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	5
14	Правопорушення в сфері охорони здоров'я і юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення Дефекти надання медичної допомоги. Ятрогенії. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	5
15	Правове регулювання стоматологічної практики в Україні Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин. <i>Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання з теми, вирішення тестових завдань для самоконтроля</i>	5
	Диференційований залік Підготовка: <i>опрацювання контрольних питань, підготовка до ситуаційних завдань, підготовка до контрольних тестів.</i>	3
	Разом	34

Політика та цінності дисципліни

Вимоги дисципліни.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у здобувачів вищої освіти виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі вищої освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливість та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка.

Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим. Якщо студенти та студентки пропустили заняття, то їх необхідно відпрацювати. Відпрацювання пропущених практичних занять відбувається щоденно з 15.00 до 17.00 на кафедрі, згідно графіку на інформаційному стенді. Відпрацювання передбачає усне опитування, вирішення письмових або комп'ютерних тестів об'ємом до 20 тестових завдань. Відпрацювання пропущених лекцій відбувається шляхом написання реферату від руки об'ємом до 10 сторінок на аркушах формату А4. Реферат повинен бути написаний з посиланням на джерела літератури та переданий викладачу. Якщо у студентів/-ок виникають запитання, то можна звернутися до викладача особисто, он-лайн або за електронною поштою.

Під час лекції бажано вести конспект та зберігати достатній рівень тиші, можливо ставити запитання. До проведення практичних занять студенти повинні підготуватися за темою заняття, приймати участь у дискусії, ставити запитання, висловлювати свою точку зору. Під час обговорення необхідно зберігати повагу до колег, толерантність до їх досвіду, сприйнятливість та неупередженість, здатність до конструктивної критики, посилання на джерела літератури, спиратися на власні емоції та думки.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

Під час занять заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у

коридорах під час занять.

Використання електронних гаджетів.

Використання електронних гаджетів є основним і потужним інформаційним джерелом до вивчення курсу, адаптивним до сучасних вимог і сприяє входженню в сучасний європейський освітній простір. Гаджети забезпечують постійний зворотній зв'язок: «викладач-студент», «студент-студент», «студент-група студентів».

Політика щодо академічної доброчесності.

Кафедра судової медицини, медичного правознавства імені заслуженого професора М.С.Бокаріуса підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами.

Організація інклюзивного навчання в закладах вищої освіти здійснюється згідно з наказом ХНМУ № 203 від 22.06.2018 «Про затвердження порядку супроводу (надання допомоги) осіб з обмеженими фізичними можливостями, громадян похилого віку, інших маломобільних груп населення під час перебування на території (в приміщеннях) ХНМУ.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни (активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи).

Протягом вивчення дисципліни студент зобов'язаний:

- систематично відвідувати практичні заняття та лекції;
- вести конспекти практичних занять;
- приймати активну участь у роботі на заняттях;
- виконувати семестрові завдання.

Заохочення та стягнення.

Додаткові бали (до 10 балів) передбачені за проведення наукової роботи на кафедрі, що передбачає публікацію тез у збірниках науково-практичних конференцій та виступ на студентських наукових конференціях із доповіддю та презентацією. Також враховується стендова доповідь на конференції. Відповідна кількість балів враховується викладачем групи та сумується поряд із загальною кількістю балів за поточну навчальну діяльність.

Техніка безпеки.

На першому занятті буде роз'яснено основні принципи охорони праці на кафедрі шляхом проведення інструктажу. Очікується, що кожен повинен знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо. Після проведення інструктажу кожен студент повинен поставити підпис у журналі інструктажу кафедри з охорони праці. Студенти та студентки повинні бути присутніми в аудиторіях кафедри під час занять у медичному одязі (медичний халат, медичний костюм).

Порядок інформування про зміни у силабусі та ін.

Силабус навчальної дисципліни потрібно щорічно оновлювати в частині всіх компонентів, крім місії (цілей) і програмних навчальних результатів.

Підставою для оновлення силабусу можуть виступати:

- ініціатива і пропозиції гаранта освітньої програми та / або викладачів дисципліни;
- ініціатива здобувачів вищої освіти шляхом звернення до гаранта освітньої програми;
- ініціатива роботодавців;
- результати оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни;
- об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру і / або інших ресурсних умов реалізації силабусу;
- результати обов'язкового опитування студентів про враження від вивчення початкової дисципліни.

Політика оцінювання

Система оцінювання та вимоги.

Формою оцінки дисципліни є *диференційований залік*, який базується на результатах поточної навчальної діяльності та диференційованого заліку.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті з кожної навчальної теми у формі усного опитування, тестування, бесіди студентів із заздалегідь визначених питань, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями при обговоренні навчальних питань. Під час оцінювання кожної теми здобувачу виставляється оцінка за традиційною 4-бальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно» або «незадовільно». Після останнього заняття визначають середню арифметичну від суми усіх оцінок та перераховують у бали за допомогою таблиці коефіцієнтів, відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу (Наказ ХНМУ № 52 від 23.02.2016 р.). При цьому максимальна кількість балів, що присвоюється за поточну навчальну діяльність, може складати 120 балів, мінімальна кількість – 70 балів.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, оцінюється впродовж диференційного заліку.

Диференційований залік проводиться на останньому занятті, до якого допускають тих студентів, які виконали всі види робіт, що передбачені навчальною програмою та набрали кількість балів, не меншу за мінімальну (70 балів). На диференційований залік винесені найбільш важливі питання навчального матеріалу, в тому числі теми, які студенти вивчали самостійно під час позааудиторної роботи. Максимальна кількість балів диференційованого заліку може становити 80 балів, мінімальна - 50 балів. Під час його проведення студент отримує білет, що містить 5 питань, з яких 3 питання відповідають теоретичній частині дисципліни, а 2 питання належать до контролю практичних навичок та вмінь. Під час відповіді на питання теоретичної частини білету, студент повинен обґрунтовано відповісти на питання та висвітлити рівень своїх знань, отриманих впродовж вивчення дисципліни. Під час відповіді на питання практичної частини студент повинен правильно описати препарат шкіри або кісток з ушкодженнями та визначити характер ушкодження й вид травмуючого предмету. Інше питання практичної частини належить до вирішення ситуаційного завдання. Студент повинен вірно відповісти на питання ситуаційного завдання згідно з отриманими під час навчання практичними навичками та вміннями. Критерії оцінювання теоретичних знань і практичних навичок, проводиться згідно з таблицею (відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності (Наказ ХНМУ № 52 від 23.02.2016 р.).

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають практичну і теоретичну частину дисципліни	За кожен відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає : «5»- 16 балів «4»- 13 балів «3»- 10 балів
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінювання результатів вивчення дисципліни проводиться після складання диференційованого заліку. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність та диференційованого заліку і становить min – 120 до max – 200. Відповідність оцінок за 200-бальною шкалою, 4-бальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці.

**Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою,
чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі підсумкові заняття та диференційований залік. Студентам, що не виконали вимоги навчальної програми виставляється оцінка **Fx**, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку, але не склали його. Оцінка **F** виставляється студентам, які не допущені до складання диференційованого заліку.

Ліквідація академічної заборгованості.

Відпрацювання пропущених занять з будь-яких причин є обов'язковим для всіх студентів, незалежно від джерел фінансування навчання.

Заняття, що були пропущені з поважних причин відпрацьовуються безкоштовно.

Відпрацювання пропущених занять впродовж 1 місяця після їх пропуску, здійснюються без дозволу деканата на безоплатній основі, незалежно від причин пропуску. Студенти зобов'язані відпрацювати пропущені заняття до початку екзаменаційної сесії, крім випадків надання індивідуального графіку в установленому в Університеті порядку.

Відпрацювання здійснюються черговому викладачу кафедри, згідно з графіком чергувань на інформаційному стенді кафедри.

Відпрацювання практичних занять передбачає усне опитування, вирішення письмових або комп'ютерних тестів об'ємом до 20 тестових завдань. Відпрацювання пропущених лекцій відбувається шляхом написання реферату від руки об'ємом до 10 сторінок на аркушах формату А4. Реферат повинен бути написаний з посиланням на джерела літератури та переданий особисто викладачу. Якщо у студентів/-ок виникають запитання, то можна звернутися до викладача особисто, он-лайн або за електронною поштою.

Відмітка про відпрацювання заноситься викладачем до журналу обліку відпрацювань пропущених занять (Ф. У-04). Позитивна оцінка про відпрацювання заноситься до журналу обліку роботи академічної групи (Ф. У-5.01.2.Б).

Відпрацювання незадовільних оцінок, отриманих студентом на навчальному занятті, є обов'язковим. Відпрацювання отриманої студентом при поточному контролі незадовільної оцінки здійснюється безкоштовно своєму викладачу.

Контрольні питання, завдання до самостійної роботи

1. Визначення, зміст і завдання судової медицини. Основні етапи розвитку світової судової медицини. Праці А.Паре, П. Закхея, Й. Бонна. Внесок. М.І. Пирогова і М.С. Бокаріуса в розвиток судової медицини.
2. Визначення, зміст і завдання судової медицини. Основні етапи розвитку вітчизняної судової медицини. Внесок проф. М.С. Бокаріуса, Ю.С. Сапожнікова, І.О. Концевич в розвиток судової медицини.
3. Історія розвитку кафедри судової медицини, медичного правознавства ХНМУ. Внесок проф. В.К. Анрепа, М.С. Бокаріуса, М.М. Бокаріуса, М.П. Марченко та ін. вчених в розвиток вітчизняної судової медицини.
4. Організаційно-процесуальні основи проведення судово-медичної експертизи на Україні. Права, обов'язки і відповідальність судово-медичного експерта. Судово-медична документація.
5. Судово-медична експертиза – предмет і завдання галузі, об'єкти експертизи, регламентуючі нормативно-правові документи, документація. Структура бюро судово-медичної експертизи.
6. Методика проведення судово-медичної експертизи. Структура «Висновку експерта». Вимоги до оформлення висновків та порядок їх підпису. Відповідальність експерта. Залучення лікарів-консультантів.
7. Види судово-медичних експертиз. Проведення судово-медичних експертиз щодо притягнення медичних працівників до кримінальної відповідальності за професійні правопорушення.
8. Вмирання та смерть – загальні відомості, механізм вмирання, стадії, вірогідні та достовірні ознаки смерті. Трупне заклякання – механізм виникнення, послідовність розвитку та судово-медичне значення.
9. Судово-медична танатологія. Вірогідні та достовірні ознаки смерті. Ранні трупні явища і їх судово-медичне значення.
10. Судово-медична танатологія. Вірогідні та достовірні ознаки смерті. Пізні трупні явища і їх судово-медичне значення.

11. Охолодження трупа. Термометрія трупа. Особливості змін температури трупа людини в залежності від факторів зовнішнього середовища.
12. Судово-медична танатологія. Способи і методи визначення давності настання смерті в судово-медичній практиці.
13. Судово-медична танатологія. Консервувальні зміни організму людини, їх причини, механізм виникнення та судово-медичне значення.
14. Судово-медична танатологія. Гниття трупа – стадії розвитку та морфологічні зміни тканин у залежності від давності настання смерті.
15. Ранні абсолютні ознаки смерті. Трупні плями – стадії розвитку та судово-медичне значення при проведенні судово-медичних експертиз.
16. Порядок проведення судово-медичної експертизи трупа, документація, способи розтинів, проби на пневмоторакс та повітряну емболію.
17. Порядок судово-медичної експертизи трупів новонароджених та дітей. Способи розтину. Документація. Лабораторні методи досліджень.
18. Дітовбивство – визначення, види вбивств, судово-медична експертиза причин смерті внаслідок дії різних факторів зовнішнього середовища.
19. Судово-медична експертиза трупів новонароджених. Встановлення новонародженості, доношеності, зрілості та життєздатності плода.
20. Судово-медична експертиза трупів новонароджених. Встановлення новонародженості та живонародженості дитини, часу позаутробного життя, причини смерті. Мікроскопічні ознаки живонародженості.
21. Огляд місця події – завдання лікаря під час огляду трупа на місці його виявлення, документація, схема опису трупа на місці події, правила вилучення речових доказів біологічного походження.
22. Раптова смерть – ознаки, причини і генез раптової смерті. Особливості судово-медичного дослідження трупів осіб, що померли від захворювань органів кровообігу, дихання, травлення, ЦНС. Раптова смерть у дітей.
23. Ушкодження тупими предметами. Класифікація тупих предметів. Види тілесних ушкоджень та механізм їх спричинення від дії тупих предметів. Судово-медичне значення саден.
24. Ушкодження тупими предметами. Класифікація тупих предметів. Види тілесних ушкоджень та механізм їх спричинення від дії тупих предметів. Судово-медичне значення синців.
25. Ушкодження тупими предметами. Класифікація і диференційна діагностика ран, що заподіяні тупими предметами.
26. Ушкодження гострими предметами. Класифікація гострих предметів і ран, що їх заподіяли. Диференційна діагностика різаної та рубленої ран.
27. Ушкодження гострими предметами. Класифікація гострих предметів і ран, що їх заподіяли. Ознаки колото-різаної рани. Основний та додатковий розріз та його судово-медичне значення.
28. Судово-медична травматологія. Характер, механізм виникнення і судово-медичне значення переломів ребер, хребта, костей лицьового черепа. Види переломів. Прямі й непрямі переломи.
29. Травматизм та його види. Падіння з висоти - види падіння, особливості огляду місця події та експертизи в цих випадках. Падіння на площині.
30. Визначення зажиттєвості та давності пошкоджень в судовій медицині.
31. Судово-медична травматологія. Характер, механізм виникнення і судово-медичне значення переломів плоских і трубчатих кісток.
32. Судово-медична експертиза смерті і ушкоджень, що виникли внаслідок падіння з висоти, їх диференціальна діагностика з автотравмою.

33. Визначення терміну «автотравма». Специфічні, характерні і нехарактерні ушкодження внаслідок автомобільної травми. Судово-медична експертиза випадків випадіння людини із кабіни автомобіля.
34. Види автомобільної травми. Судово-медична експертиза випадків наїзду автомобіля на пішохода. Значення бампер-перелому.
35. Види автомобільної травми. Судово-медична експертиза випадків переїзду тіла колесом автомобіля.
36. Види автомобільної травми. Судово-медична експертиза випадків травми водія і пасажера всередині кабіни автомобіля.
37. Класифікація транспортної травми. Судово-медична експертиза мотоциклетної травми. Класифікація та види мототравми. Специфічні, характерні та нехарактерні ушкодження в цих випадках.
38. Судово-медична експертиза залізничної травми. Питання, які вирішуються при судово-медичній експертизі даного виду травми.
39. Вогнепальні ушкодження. Визначення вхідного та вихідного отвору на шкірі та на кістках. Види кульових ранових каналів. Визначення дистанції пострілу. Феномен Віноградова.
40. Класифікація вогнепальної зброї. Судово-медична експертиза ушкоджень внаслідок дії мисливської зброї. Ушкодження дробом. Визначення вхідного та вихідного отвору, дистанції пострілу.
41. Вибухова травма. Особливості судово-медичної експертизи потерпілих внаслідок вибуху. Коло питань, що вирішує судово-медичний експерт.
42. Вогнепальні ушкодження. Лабораторні методи дослідження при експертизі вогнепальних ушкоджень та їх можливості.
43. Судово-медико-криміналістичні методи дослідження та їх можливості.
44. Ідентифікаційні дослідження знять травми. Можливості ідентифікаційних досліджень кісток трупа. Встановлення особистості за стоматологічним статусом.
45. Асфіксія – визначення, класифікація, асфіктичні періоди і їх тривалість. Загальноасфіктичні ознаки. Компресійний вид механічної асфіксії.
46. Класифікація механічної асфіксії. Судово-медична діагностика смерті внаслідок повішення та задушення петлею.
47. Види обтураційної асфіксії. Судово-медична діагностика смерті внаслідок утоплення - види утоплення, ознаки утоплення на трупі, можливості лабораторних досліджень при експертизі утоплення.
48. Види странгуляційної асфіксії. Судово-медична експертиза смерті і ушкоджень внаслідок задушення руками.
49. Класифікація механічної асфіксії. Судово-медична експертиза смерті внаслідок закриття дихальних отворів і шляхів сторонніми предметами.
50. Гіпоксія та її типи. Патогенез розвитку механічної асфіксії. Ознаки перебування трупа в воді. Мацерація. Ознаки утоплення на трупі.
51. Диференційна діагностика повішення та задушення петлею. Видові зовнішні та внутрішні ознаки повішення. Встановлення прижиттєвості странгуляційної борозни. Проба М.С. Бокаріуса.
52. Судово-медична експертиза смерті і ушкоджень внаслідок дії електричного струму. Особливості дії струму на організм людини. Петлі струму. Макро- і мікроскопічне дослідження електромітки.
53. Судово-медична експертиза смерті і ушкоджень внаслідок дії високої температури. Загальна і місцева дія високої температури. Види та ступені опіків тіла. Діагностика прижиттєвих і післясмертних опіків.
54. Судово-медична експертиза смерті і ушкоджень внаслідок дії низької температури. Загальна і місцева дія низької температури. Ступені відмороження тіла. Ознаки переохолодження тіла на трупі.

55. Судово-медична експертиза променевої травми. Загальна дія іонізуючого випромінювання. Гостре та хронічне променеве ураження, судово-медична експертиза в цих випадках.
56. Судово-медична експертиза ушкоджень, що виникли внаслідок дії зміненого атмосферного тиску. Дія на організм підвищеного та зниженого атмосферного тиску. Баротравма.
57. Судово-медична токсикологія. Отруєння і отрута – визначення, чинники і умови, які сприяють отруєнням. Класифікація отрут в судовій медицині.
58. Судово-медична токсикологія. Судово-медична діагностика смерті внаслідок дії місцеводіючих отрут.
59. Судово-медична токсикологія. Судово-медична діагностика смерті внаслідок дії деструктивних отрут.
60. Судово-медична токсикологія. Судово-медична діагностика смерті внаслідок дії кров'яних отрут.
61. Судово-медична токсикологія. Судово-медична діагностика смерті внаслідок дії функціональних отрут.
62. Судово-медична токсикологія. Судово-медична діагностика смерті внаслідок отруєння чадним газом.
63. Судово-медична діагностика смерті внаслідок отруєння етиловим алкоголем – макро- і мікроморфологічна картина на трупі, результати судово-токсикологічного аналізу. Ступені алкогольного сп'яніння.
64. Судово-медична токсикологія. Судово-медична діагностика смерті внаслідок дії наркотичних речовин.
65. Судово-медична токсикологія. Правила судово-медичного дослідження трупів при підозрі на отруєння. Тлумачення позитивних та негативних результатів судово-токсикологічного дослідження.
66. Судово-медична експертиза харчових отруєнь. Отрути бактеріального і небактеріального походження. Отруєння грибами і їх діагностика.
67. Судово-медична експертиза розладу здоров'я від дії біологічного чинника - отруєння грибами, інфекційні ураження, дія антигенами.
68. Судово-медична експертиза речових доказів. Дослідження сперми – методи дослідження і основні питання, які вирішує експерт.
69. Судово-медична експертиза речових доказів. Дослідження волосся – методи досліджень, встановлення видової належності, основні питання, які вирішує судово-медичний експерт під час дослідження волосся.
70. Судово-медична експертиза плям крові - класифікація слідів, ймовірні та достовірні методи дослідження крові, основні питання, які вирішує судово-медичний експерт під час дослідження слідів крові.
71. Визначення терміну «тілесне ушкодження». Втрата органа або втрата органом його функції – види ушкоджень, оцінка за ступенем тяжкості, особливості проведення судово-медичної експертиз цих ушкоджень.
72. Судово-медична експертиза живих осіб. Класифікація ступенів тяжкості тілесних ушкоджень і їх кваліфікаційні ознаки.
73. Судово-медична експертиза живих осіб. Ознаки тяжкого тілесного ушкодження. Перелік ушкоджень, що є небезпечними для життя.
74. Судово-медична експертиза живих осіб. Кваліфікаційні ознаки легких тілесних ушкоджень та ушкоджень середнього ступеню важкості.
75. Судово-медична експертиза живих осіб. Види загальної і професійної працездатності, порядок встановлення її втрати.
76. Судово-медична експертиза стану здоров'я, симуляції, агравації, штучних хвороб і самоушкодження.

77. Види судово-медичних експертиз з приводу спірних статевих станів і статевих злочинів. Встановлення батьківства.
78. Судово-медична експертиза живих осіб. Встановлення статевої зрілості.
79. Судово-медична експертиза живих осіб. Встановлення порушення цілості дівочої пліви.
80. Судово-медична експертиза живих осіб. Встановлення статевої репродуктивної здатності.
81. Судово-медична експертиза живих осіб. Встановлення минулих пологів - визначення факту та давності пологів.
82. Кримінальний аборт – визначення, відомі способи абортів, особливості проведення судово-медичної експертизи у цих випадках.
83. Судово-медична експертиза живих осіб. Встановлення ознак насильницького статевих акту. Особливості вилучення та лабораторного дослідження речових доказів в цих випадках.
84. Судово-медична експертиза живих осіб. Встановлення факту розбещених дій та особливості проведення даного виду експертиз.
85. Судово-медична експертиза живих осіб. Мужолозтво. Дослідження активного та пасивного партнерів. Коло питань, які вирішує експерт.
86. Медичне право України як правове утворення: поняття, завдання, предмет регулювання.
87. Загальна характеристика законодавчого забезпечення охорони здоров'я в Україні.
88. Права пацієнтів за міжнародними та регіональними актами у сфері охорони здоров'я і прав людини.
89. Права медичних працівників за міжнародними та регіональними актами у сфері охорони здоров'я і прав людини.
90. Заклад охорони здоров'я України як суб'єкт господарювання. Ліцензування й акредитація закладів охорони здоров'я.
91. Загальні положення про страхування у сфері охорони здоров'я: поняття, принципи страхування, суб'єкти, об'єкти та зміст страхових правовідносин.
92. Поняття та ознаки медичної допомоги (якісна, кваліфікована, доступна, безоплатна). Право на медичну допомогу за законодавством України.
93. Медична послуга як об'єкт медичних правовідносин. Договір про надання медичних послуг: поняття, загальна характеристика та особливості виконання.
94. Права людини у сфері охорони здоров'я: поняття, класифікація, загальна характеристика. Гарантії забезпечення прав людини у сфері охорони здоров'я.
95. Право людини на медичну інформацію та медичну таємницю: загальна характеристика і правове забезпечення.
96. Право людини на згоду та відмову на медичне втручання. Порядок обробки персональних даних.
97. Поняття і види суб'єктів медичних правовідносин. Загальна характеристика прав пацієнта. Правове регулювання обов'язків пацієнта в Україні.
98. Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація. Законодавче забезпечення і класифікація прав медичних працівників.
99. Правове регулювання професійних обов'язків медичних працівників. Правовий статус лікуючого лікаря за національним законодавством.
100. Поняття і види процедур і механізмів захисту прав суб'єктів медичних правовідносин (судова та позасудова форма).
101. Правопорушення у сфері охорони здоров'я як підстава для юридичної відповідальності у медичному праві: поняття, ознаки, склад.
102. Поняття та види юридичної відповідальності суб'єктів медичних правовідносин. Звільнення від юридичної відповідальності медичних працівників.

103. Цивільно-правова відповідальність у сфері охорони здоров'я.
104. Дисциплінарна відповідальність медичних працівників.
105. Адміністративно-правова відповідальність у медичному праві.
106. Кримінальна відповідальність медичних працівників у зв'язку з їх професійною діяльністю.
107. Поняття, види і значення медичних експертиз в Україні.
108. Дефекти надання медичної допомоги: поняття і види. Медична помилка та нещасний випадок.
109. Ятрогенна патологія: актуальність і основні причини виникнення.
110. Особливості юридичної регламентації стоматологічного туризму.
111. Стоматологічна допомога в Україні: нормативне забезпечення.
112. Правовий статус пацієнтів у галузі стоматології.
113. Правовий статус медичних працівників у галузі стоматології.
114. Юридична оцінка несприятливих наслідків надання стоматологічної допомоги.
115. Медико-правові стандарти організації та надання стоматологічної допомоги.
116. Особливості оподаткування стоматологічної практики.
117. Правове регулювання здійснення приватної стоматологічної практики.
118. Господарська діяльність у стоматології.
119. Поняття та види донорства за законодавством України.
120. Поняття і принципи донорства крові та її компонентів.

Завдання до самостійної роботи. Опрацювання навчальної літератури, відповіді на контрольні питання, вирішення тестових завдань і ситуаційних задач для самоконтролю.

Правила оскарження оцінки

Апеляція студента щодо оцінки дисципліни (кількості балів), повинна подаватись особисто не пізніше наступного робочого дня після оголошення оцінки. Апеляція розглядається не пізніше наступного дня після її подання у присутності студента. Додаткове опитування студента при розгляді апеляцій не допускається. Порядок подання і розгляду апеляції повинен бути оприлюднений та доведений до відома студента не пізніше ніж 7 днів до початку іспитів.

**Гарант освітньої програми,
завідувач кафедри ортопедичної
стоматології, д.мед.н., професор**

_____ **І.В. Янішен**

**В.о. завідувача кафедри
судової медицини, медичного правознавства
ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса, професор**

_____ **О.В. Дунаєв**